

RETSPOLITISK FORENING
www.retspolitik.dk

**BERETNING 2022
FOR
RETSPOLITISK FORENING**

GENERALFORSAMLINGEN
22. april 2023

1. Om beretnings- og regnskabsåret.

Beretningen dækker perioden fra generalforsamlingen den 7. maj 2022 og frem til generalforsamlingen den 22. april 2023, svarende til bestyrelsens valgperiode.

Vores kasserer aflægger selvstændig beretning for regnskabsåret 2022.

Efter 3 år med et liv i foreningen præget som så mange andre dele af samfundet af Coronasmitten vendte vi i beretningsperioden tilbage til mere normale tilstande. Det gælder også datoen for denne generalforsamlings afholdelse, så den nu igen følger vores vedtægter og også ligger optimalt i forhold til påske og pinse.

Perioden blev præget af politiske opgør om den række af mere eller mindre retlige spørgsmål om diverse ministres og embedsmænds ansvar i forskellige sammenhænge, som jeg omtalte i min beretning sidste år.

Mest dramatisk udviklede det sig i den såkaldte Mink-sag, hvor diskussionen om manglende lovhjemmel til aflivning førte til et krav fra et af den daværende socialdemokratiske mindretalsregerings støttepartier, Det radikale Venstre, om, at der senest ved starten på det nye folketingsår i oktober 2022 skulle udskrives nyvalg. Det blev der så til afholdelse i november, og med den nye SVM-regerings tiltrædelse nogle måneder senere betød det en ganske lang periode uden nye lovforslag og debat om dem.

Så i den henseende har det været en ret stille tid for foreningen, hvor vores opmærksomhed blev fanget af det regeringsgrundlag, som de tre nye samarbejdspartier Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne offentliggjorde i januar.

I dokumentet er udtrykkeligt nævnt to overordnede spørgsmål af generel retspolitisk karakter, som vi fra foreningens side gennem de seneste 5-6 år har haft helt særlig fokus på: offentlighedsloven og legalitetskontrollen, der begge er af afgørende betydning for kvaliteten af retsstaten.

Offentlighedsloven regulerer borgernes og pressens reelle adgang til at følge med i regeringsarbejdet og det politiske arbejde. Legalitetskontrollen skal sikre, at nye lovbestemmelser respekterer grundloven og Danmarks internationale forpligtelser.

Revision af lov om offentlighed i forvaltningen har i årtier været påkrævet og lovet, men er igen og igen blevet udskudt. Nu skal der så nedsættes ”et sagkyndigt udvalg, der skal skabe grundlag for, at der kan fremsættes forslag til en ny offentlighedslov, der giver offentligheden bedre mulighed for at få indsigt i de politiske beslutningsprocesser.”

Måtte det udvalg arbejde hurtigt og effektivt og ikke blive en syltekrukke!!

Regeringen vil også ”tilse, at lovudkast sendes i høring med svarfrist på 4 uger” – en allerede eksisterende frist, der dog alt for ofte ignoreres til skade for befolkningens tillid til lovarbejdet og dets kvalitet samt det politiske liv i det hele taget.

Åbenhed og lydhørhed for *input* hos de ansvarlige fremdrages flere steder i regeringsgrundlaget som helt afgørende tillidsskabende tiltag. Og betydningen heraf er efter min mening ekstra vigtig, når der som her er tale om en regering, der som udgangspunkt ikke har et flertal af mandater imod sig og derfor kun alt for hurtigt kan degenerere til lukkethed, selvgodhed og magtmisbrug.

Styrkelse af legalitetskontrollen til fremme af retsstaten og dens principper.

I de senere år har vi i foreningens hørings svar og andre offentlige tilkendegivelser igen og igen påtalt skiftende regeringers i lovbemærkninger udtrykte villighed til at acceptere en risiko for, at nye lovbestemmelser kunne stride mod Danmarks internationale forpligtelser, altså en parathed til at løbe en såkaldt procesrisiko. Men uagtet klare advarsler om, at givne forslag åbnede mulighed for krænkelse af grundloven og internationale forpligtelser, er de blev fremsat og sågar vedtaget af et lige så indifferent, ja uansvarligt flertal i Folketinget.

Man har således gang på gang besluttet så at sige *at køre over for guld*, og en ændring, også i den helt grundlæggende *moral*, er derfor på sin plads.

Hidtil har regeringer støttet sig på vurderingen i Justitsministeriets lovkontor, der jo i justitsministeren har en *politisk* chef. Det forhold kan imidlertid angribe selve sagligheden i legalitetsvurderingen, som ellers nærmest pr. definition bør tilstræbe at være så uvildig som mulig.

I regeringsgrundlaget står der herom bl.a., at regeringen vil nedsætte en ekspertgruppe til at analysere Justitsministeriets ressort. Ekspertgruppen skal belyse, hvordan ministeriets arbejde ”kan fokuseres på at stå vagt om de regler og opgaver, som har grundlæggende betydning for retsstaten og demokratiets stabilitet, for understøttelsen af de centrale demokratiske organer i samfundet, for borgernes retssikkerhed og individets frihed samt for ordentlig forvaltning, rammerne omkring god regeringsførelse og kommunernes grundlæggende rammer.”

Dette kan, står der videre i dokumentet, ”føre til en opdeling af Justitsministeriet, så politi og anklagemyndighed lægges i et Ministerium for National Sikkerhed, mens et andet ministerium skal stå for legaliseringskontrollen mv.”- formodentligt under videreførelse af navnet Justitsministeriet.

Men hvis dét er hensigten, må jeg advare om, at *nissen flytter med*. Et sådant ministerium vil stadig ledes af en minister, der jo efter grundloven er politisk ansvarlig over for Folketinget, og så vil legalitetsvurderingen fortsat risikere utilbørlig påvirkning af politisk motiverede og dermed usaglige

hensyn, hvis medarbejdere i ministeriet af hensyn til f.eks. deres egen karriere angler efter at *please* deres chef.

Denne opgave med legalitetskontrol skal simpelthen som i andre lande, vi gerne sammenligner os med, væk fra regeringen og lægges over i en statsforfatningsdomstol eller, hvis det bliver for besværligt, da det forudsætter en ændring af grundloven, et lovråd eller lovnævn bestående af sagligt velfunderede, uafhængige jurister udnævnt for et vist længere åremål af et kvalificeret flertal af Folketinget, som tilfældet er det med Ombudsmanden.

Den nye regerings start har, mildt sagt, ikke været lovende. Den snublede i sit spinfordrejede taskenspil om at ofre Store Bededag til finansiering af øget militær milliardoprustning af Danmark og flere dødbringende og CO2 udledende våben til Ukraine.

Under alle omstændigheder ligger her for Retspolitisk Forening og dermed for den kommende bestyrelse de to nævnte store og vigtige arbejdsopgaver at holde øje med og gerne puffe til.

2. Bestyrelsen.

Bestyrelsen har siden generalforsamlingen den 7. maj 2022 bestået af Amalie Starch, Bjørn Elmquist (formand), Celina Justiva, Claus Aarestrup, Esben Opel, Julie Jeeg, Marianne Olsen (suppleant), Merete Kampmann (kasserer, webmaster og medlemspleje), Noe Munck og Søren Verdoner. Bestyrelsens studentermedlemmer har været Ida Olivia Munch Andersson og Thea Dørig Zachariassen, begge jurastuderende ved Århus Universitet. Disse to har sammen varetaget sekretæropgaverne i bestyrelsen.

Vi har holdt 5 bestyrelsesmøder. Mange løbende forretninger ordnes digitalt mellem de fysiske møder.

3. Medlemmerne.

I perioden har der været både indmeldelser og fragang. Kassereren vil i sin beretning redegøre nærmere.

Bestyrelsen opfordrer alle medlemmer til aktiv deltagelse, f.eks. ved at være med i høringspanelet, skrive debatindlæg og andre tilkendegivelser i aviser og på vores hjemmeside, i vores nyhedsbrev og på vores Facebook-profil samt på deres egne sociale medier. Vi opfordrer ligeledes medlemmerne til at søge at hverve nye medlemmer.

4. Generalforsamlingen 7. maj 2022.

I forbindelse med generalforsamlingen uddeltes året 2022's retspolitiske pris KAFKAT til Nanna Knudsen for hendes utrættelige, årelange kamp mod diskriminering af grønlændere, både i deres eget land og herhjemme – et kompliceret og nærmest indkapslet problem, som en efterfølgende paneldebat satte fokus på. For et par måneder siden, dvs. her i begyndelsen af 2023, offentliggjorde FN i øvrigt meget apropos en rapport med en række heftige kritikpunkter vedr. netop dansk diskrimination mod grønlændere.

5. Medlemsmøder mv.

Den 20. september afholdt vi sammen med Juridisk Diskussionsklub på Københavns Universitet et velbesøgt debattmøde om domstolenes bedømmelse af vidneforklaringer. Professor Jesper Ryberg, RUC lagde op til debatten med udgangspunkt i sin bog med titlen ”Domstolenes Blinde Øje”.

I vinterens løb har vi også sammen med foreningen ”Retskritisk Forum” på Århus Universitet afholdt debattmøder om bl.a. fænomenet advokatundersøgelser.

Noe Munck har været vores repræsentant i Rådet for Institut for Mennekerettigheder med Søren Verdoner som stedfortræder. De svarer på generalforsamlingen gerne på spørgsmål derom.

6. RPF-tilkendegivelser.

6.1. Høringer.

Bestyrelsen har året igennem afgivet hørings svar på en del af de udkast til lovforslag, bekendtgørelser og betænkninger på det retspolitiske område mv., som tilstilles foreningen. Hørings svarene udarbejdes af vores høringspanel, der består af bestyrelsen og af foreningens øvrige medlemmer, som har tilkendegivet interesse for at være med. Den tilblivelsesproces gennemføres skriftligt og digitalt.

Hørings svarene bliver lagt på bl.a. foreningens hjemmeside og giver ofte anledning til presse citater og henvendelser om uddybning samt indmeldelser i foreningen.

Vi fokuserer på emner inden for vores traditionelle kerneområder, da det er et ganske krævende arbejde at lave et hørings svar, og vi har jo ikke et lønnet sekretariat at trække på. Bestyrelsessekretærene har en central rolle i den proces og bør roses for den professionalisme og flid, de lægger for dagen.

6.2. Andre udtalelser.

I det forløbne år har såvel formanden som andre medlemmer af bestyrelsen svaret på løbende anmodninger fra pressen om ”nu og her udtalelser” og deltaget i interviews, dokumentarprogrammer og podcasts ofte med baggrund i hørings svarene eller vores generelle holdning i relation til aktuelt opståede spørgsmål. Den samme personkreds finder også anledning til at skrive artikler og debatindlæg.

Desuden lægger vi jævnligt aktuelle indlæg, korte eller lange, ud på foreningens hjemmeside, Facebook-profilen og Instagram samt Twitter. Der siges meget for og imod brug af disse sociale medier, så foreningens overvejelser om indsatsen på dette specifikke område vil og bør fortsætte. Endelig udsendes der ca. én gang i kvartalet et elektronisk nyhedsbrev redigeret af Merete Kampmann til vore medlemmer og andre.

7. Arbejdsgrupper.

På generalforsamlingen berettes der kort fra foreningens eventuelle arbejdsgrupper m.v.

Denne årsberetning er den 19., som jeg har aflagt, og det bliver så også den sidste. Tiden er nu inde for mig til som formand at sige farvel og tak. Tak til de mange engagerede mennesker, jeg i al den tid har mødt som medlemmer af foreningen og af foreningens bestyrelse. Ingen nævnt - ingen glemt.

Bjørn Elmquist
formand